

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 69/2021-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s r. o., Zámocká 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Michal Mandzák, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tdo 45/2020 z 23. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) č. k. 16 T 18/2018 z 26. novembra 2018 uznaný vinným zo spáchania prečinu nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, za ktorý mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 5 mesiacov s podmieneným odkladom jeho výkonu na skúšobnú dobu 30 mesiacov. Súčasne bola sťažovateľovi uložená povinnosť zaplatiť Sociálnej poisťovni, pobočke Trnava dlžnú sumu.

3. Odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 6 To 25/2019-745 z 15. októbra 2019 podľa § 319 zákona č. 301/2005 Z. z.

Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) ako nedôvodné zamietol.

4. O dovolaní sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu podaného z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. g) a i) Trestného poriadku rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že ho podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol, pretože bolo zrejmé, že neboli splnené dôvody dovolania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, pretože toto rozhodnutie považuje za arbitrárne a ústavne nekonformné.

6. Sťažovateľ najvyššiemu súdu vytýka, že sa riadnym spôsobom nevysporiadal s jeho argumentáciou uvedenou v dovolaní a naopak dôvody uvedené v odôvodnení napadnutého rozhodnutia považuje za rozporuplné a nepreskúmateľné, ktoré sa odklňajú od právneho názoru iného senátu dovolacieho súdu, a to bez primeraného odôvodnenia takéhoto odklonu od rozhodovacej praxe. Uvedenú výčitku sťažovateľ adresoval vo vzťahu k posúdeniu jeho námietky najvyšším súdom, že skutková veta meritórneho rozhodnutia podľa neho nezodpovedá jej právnomu posúdeniu. Podľa názoru sťažovateľa formulácia skutkovej vety v odsudzujúcom rozsudku neumožňuje skutok ustáliť ako stíhaný prečin, a to kvôli absencii obsiahnutia jeho subjektívnej stránky – úmyselného zavinenia, pretože nie je zrejmé, v akej výške mal mať sťažovateľ prostriedky na čiastočnú úhradu v čase splatnosti sociálneho poistenia. Za ďalší nedostatok znenia skutkovej vety sťažovateľ považoval chýbajúci údaj o časovom momente, v ktorom mal mať finančné prostriedky aspoň na čiastočnú úhradu sociálneho poistenia.

7. Za arbitrárne, svojvoľné, nepresvedčivé a neopodstatnené sťažovateľ považuje odôvodnenie napadnutého uznesenia aj vo vzťahu k jeho námietke porušenia § 53 ods. 2 Trestného poriadku okresným súdom, keď [REDAKOVANÉ] na hlavnom pojednávaní 24. septembra 2018 bola vypočutá v procesnom postavení svedka a zároveň vystupovala ako splnomocnenec zástupcu poškodenej – Sociálnej poisťovne, za ktorú uplatnila náhradu škody. Navyše, jej výsluch nebol navrhovaný ani jednou z procesných strán a sťažovateľ sa o ňom dozvedel až na hlavnom pojednávaní, v čom vidí porušenie práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru.

8. Napokon sťažovateľ nesúhlasí ani s názorom najvyššieho súdu, pokiaľ išlo o hodnotenie dovolaním namietaného spôsobu vykonávania listinných dôkazov, keď príslušný prokurátor v podanej obžalobe nekonkretizoval dôkazy, ktoré navrhoval pred súdom vykonať, ale navrhol okrem iného oboznámiť ostatný spisový materiál. Akceptovanie takého postupu je podľa sťažovateľa v rozpore s rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Okresný súd v jeho veci týmto spôsobom konal v rozpore so zásadou kontradiktórnosti, keď prevzal dôkaznú iniciatívu za prokurátora. Podľa názoru sťažovateľa dovolací súd síce uznal, že prokurátor nepostupoval procesne správne, avšak tento nedostatok vyhodnotil bez akejkoľvek právnej relevancie a preskúmateľnej úvahy.

9. Sťažovateľ za porušenie zákona považoval aj skutočnosť, keď okresný súd na hlavnom pojednávaní vypočul súdnu znalkyňu napriek tomu, že prokurátor navrhoval vykonanie dôkazu prečítaním znaleckého posudku. Najvyšší súd podľa sťažovateľa toto procesné pochybenie ospravedlnil nezmyselným a arbitrárnym spôsobom bez akéhokoľvek právneho základu. Rovnako v tomto prípade nebolo sťažovateľovi okresným súdom vopred oznámené, že na hlavnom pojednávaní bude vykonaný výsluch súdnej znalkyne.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Tdo 45/2020 z 23. septembra 2020, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté.

11. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou pripomína, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

12. Najvyšší súd vo vzťahu k sťažovateľom vytýkaným nedostatkom skutkovej vety prvostupňového rozsudku uviedol, že právnej kvalifikácii zodpovedá aj vymedzenie skutku v skutkovej vete rozsudku okresného súdu, a konštatoval naplnenie zákonných znakov stíhaného trestného činu a formu jeho spáchania. Uviedol, že zo skutkovej vety vyplývalo nezaplatenie poisťného na sociálne poistenie, jeho väčší rozsah, ako aj úmyselná forma zavinenia vyjadrením,

že k nezaplateniu poistného došlo, hoci sťažovateľ mal finančné prostriedky aspoň na jeho čiastočnú úhradu. Zo skutkovej vety vyplývali aj miesto, čas a spôsob spáchania skutku.

13. S námietkou sťažovateľa, že vyjadrením „*hoci mal obvinený finančné prostriedky aspoň na ich čiastočnú úhradu*“ znamená, že by na spáchanie trestného činu postačovalo, aby mal aj symbolickú čiastku jedného eura na úhradu poistenia, sa dovolací súd nestotožnil. Najvyšší súd k tomu uviedol, že v prípade, keby mal sťažovateľ finančné prostriedky iba na čiastočnú úhradu poistenia, tak by úmysel v konaní bol naplnený len vo vzťahu k neuhradeniu poistného v tejto čiastočnej výške. Tým však nebolo dotknuté, že pre naplnenie skutkovej podstaty daného trestného činu muselo dôjsť k nezaplateniu poistného v celkovej výške zodpovedajúcej väčšiemu rozsahu a samozrejme k takému rozsahu sa muselo vzťahovať aj úmyselné zavinenie. Tieto dve skutočnosti podľa dovolacieho súdu však nebolo možné zamieňať.

14. K tvrdeniu sťažovateľa, že v skutkovej vete meritórneho rozhodnutia malo byť výslovne vyjadrené, že disponoval finančnými prostriedkami na úhradu poistného v čase splatnosti sociálneho poistenia, tak ani s týmto sa dovolací súd nestotožnil s odôvodnením, že uvedené nevyplýva zo znenia skutkovej podstaty dotknutého trestného činu. Dovolací súd uviedol, že posúdenie splatnosti poistného a možnosti jeho zaplatenia je otázkou dokazovania, ktorá má skutkový charakter, pritom správnosť a úplnosť zisteného skutku dovolací súd nemohol skúmať a meniť.

15. K výsluchu [REDAKOVANÉ], poverenej zástupkyne poškodenej Sociálnej poisťovne, na hlavnom pojednávaní dovolací súd uviedol, že táto nebola splnomocnenkyňou poškodenej, a preto nemohlo dôjsť k porušeniu § 53 ods. 2 Trestného poriadku.

16. Najvyšší súd ozrejmlil, že zastúpenie na základe plnomocenstva a poverenie zamestnanca sú dva odlišné právne inštitúty a nie je možné ich zamieňať, pritom nebolo určujúce, že inštitút poverenia zamestnanca nie je v Trestnom poriadku upravený, pretože inštitúty iných právnych odvetví nemusia byť v Trestnom poriadku upravené vôbec, iné sú len spomenuté, resp. upravené iba rámcovo. Dovolací súd ozrejmlil, že právnickú osobu ako takú nie je možné vypočúť ako svedka a keby sa neumožnilo, aby v jej mene v právnych úkonoch vrátane trestného konania vystupoval zamestnanec na základe poverenia, nútilo by to právnickú osobu, ktorá je poškodeným v trestnom konaní, zvoliť si fyzickú osobu za splnomocnenca (v prípade nemožnosti účasti štatutárneho orgánu), čo je výklad nedôvodný a v príkrom rozpore aj so samotným ustanovením § 53 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý upravuje fakultatívnu možnosť poškodeného dať sa zastupovať splnomocnencom.

17. Podľa najvyššieho súdu neobstálo ani poukazovanie na porušenie § 240 ods. 5 Trestného poriadku, keďže išlo o výsluch toho istého poškodeného, ktorý iba poveril zamestnanca, aby vypovedal na hlavnom pojednávaní, a teda tým nemohlo dôjsť ani k porušeniu práva na obhajobu a už vôbec nie zásadným spôsobom v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

18. K spôsobu vykonania listinných dôkazov na hlavnom pojednávaní dovolací súd uviedol, že len samotná skutočnosť, že prokurátor v obžalobe vo vzťahu k listinným dôkazom (až na výnimku) navrhol v podstate len všeobecne oboznámiť spisový materiál, nenapĺňa dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, keďže týmto postupom nedošlo k vykonaniu dôkazov nezákonným spôsobom. Možnosti súdu vykonať aj dôkaz, ktorý strany nenavrhl (§2 ods. 11

Trestného poriadku), zodpovedá aj možnosť vykonať súdom dôkazy, ktoré boli navrhnuté procesnou stranou len všeobecne poukázaním na obsah spisu. Prokurátor v prejednávanej veci navrhol v obžalobe vykonať určité listinné dôkazy a ďalšie nešpecifikované tým, že zároveň navrhol oboznámiť aj ostatný spisový materiál. Pokiaľ boli teda prečítané listinné dôkazy na hlavnom pojednávaní vrátane tých, ktoré neboli výslovne špecifikované v obžalobe, nejde o pochybenie, ktoré by bolo možné zahrnúť pod uplatnený dovolací dôvod alebo iný dôvod podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku.

19. Pokiaľ okresný súd vykonal dôkaz tým, že súdnu znalkyňu predvolal na hlavné pojednávanie, išlo podľa najvyššieho súdu len o spôsob vykonania dôkazného prostriedku (oproti návrhu na jeho prečítanie) a opätovne v tomto ohľade treba poukázať na právo súdu vykonať dôkazy nenavrhnuté stranou (§ 2 ods. 11 Trestného poriadku), ktoré samozrejme zahŕňa aj formu vykonania dôkazného prostriedku (napriek návrhu procesnej strany iba prečítať znalecký posudok alebo svedeckú výpoveď môže súd nariadiť osobné vypočutie znalca alebo svedka). V tomto ohľade dovolací súd považoval za irelevantné aj namietanie porušenia § 240 ods. 5 Trestného poriadku, keďže išlo len o spôsob vykonania navrhnutého dôkazného prostriedku, a spresnil, že pokiaľ procesná strana navrhla vykonanie určitého dôkazného prostriedku, procesné strany musia rátať s tým, že forma jeho vykonania je na posúdení súdu.

20. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov veci uvádzaných stranami konania.

21. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd sťažovateľovi jasne a dostatočne vysvetlil, že ním prezentovaná argumentácia obsiahnutá v podanom dovolaní nenaplnila žiaden z ním uplatnených dovolacích dôvodov.

22. V prijatom uznesení najvyšší súd náležite interpretoval dotknutú právnu úpravu týkajúcu sa nielen mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania a vo vzťahu k nej posúdil relevantnosť argumentačných námietok sťažovateľa. Najvyšší súd dostatočne odpovedal na ťažiskové argumenty sťažovateľa týkajúce sa jeho tvrdení.

23. Záver najvyššieho súdu bol založený na racionálnom, náležitom, a teda ústavne konformnom výklade relevantnej právnej úpravy, ktorý nepopiera jej účel a podstatu a na základe ktorého bol ustálený dôvod na odmietnutie dovolania. Odôvodnenie namietaného uznesenia najvyššieho súdu tak predstavuje dostatočný základ pre jeho výrok.

24. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu

štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

25. S prihliadnutím na uvedené ústavný súd považuje odôvodnenie napadnutého rozhodnutia za dostatočné, nevybočujúce z limitov čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru

26. Porušenie základného práva na obhajobu sťažovateľ zjavne odvodzuje od ním tvrdeného porušenia princípov upravených v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru najvyšším súdom. Keďže ústavný súd vylúčil možnosť vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, neprichádzalo do úvahy ani konštatovanie porušenia základného práva na obhajobu. Z tohto dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

27. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu